

Leibhéal B2

Topaic 10: Na meáin chumarsáide

Bileog 10.1a agus Bileog 10.1b

- Roinn an rang i ngrúpaí de bheirteanna agus scaip **Bileog 10.1a** ar gach duine.
- *An preas – Stór focal*: Abair le gach beirt na focail sna boscaí a léamh le chéile agus cur leis an liosta más féidir. Nuair atá tamall caite acu á léamh téigh thusa siar ar na focail ar fad.
- *An preas – Plé*: Iarr ar gach beirt ransú intinne a dhéanamh ar na hirisí agus ar na nuachtáin atá ar fáil i nGaeilge, mar shampla:

Lá, Foinse, Comhar, Feasta, ‘an teanga bheo’ san Irish Times. Tá siad ar líne chomh maith:

www.foinse.ie, www.nuacht.com, www.feasta.ie, www.comhar-iris.ie
www.ireland.com, www.beo.ie, www.nosmag.com

- Roinn an rang i ngrúpaí de thriúr nó de cheathrar agus tabhair tamall dóibh na ceisteanna a phlé le chéile. Bí ag siúl thart ag éisteacht lena gcuid cainte agus ceartaigh aon bhotún a chloiseann tú.
- Scaip **Bileog 10.1b** ar gach beirt agus mínigh dóibh go mbeidh siad ag éisteacht le mír nuachta.
- *An preas – Réamhobair éisteachta*: Abair le gach beirt a bhfuil ar eolas acu faoin triúr fear a bhreacadh síos.

Freagraí:

Myles na gCopaleen

Brian O’ Nolan / *Brian Ó Nualláin*. (1911 - 1966). Rugadh i gContae Thír Eoghain é. Ba úrscéalaí Gaeilge agus aorthóir é. Ba iad na leabhair ba mhó cáil le scríobh sé ná *An Béal Bocht*, *At Swim-Two-Birds* agus *The Third Policeman* a scríobhadh faoin ainm cleite **Flann O’ Brien**. Ba cholúnaí é san *Irish Times*.

Máirtín Ó Cadhain

Rugadh Máirtín Ó Cadhain i gConamara sa bhliain 1906. Is é an t-úrscéal *Cré na Cille* a shaothar is cáiliúla. Bhí sé ina mhúinteoir bunscoile ag tús a shaoil agus cuireadh i bpríosún é as baint a bheith aige leis an IRA le linn an dara cogadh domhanda. Bhí sé ina léachtóir i gColáiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath chomh maith. Fuair sé bás sa bhliain 1970.

Breandán Ó hEithir

Rugadh é ar an 18 Eanáir 1930 i mBóthar na Trá, Gaillimh. Is in Inis Mór ar Oileáin Árann a tógadh é. Scríobh sé do *Comhar*, *Sunday Press*, *Irish Press* agus *Evening Press* agus don *Irish Times*. Bhí saol craoltóireachta ag Breandán le Raidió Éireann chomh maith leis na cláir *Ar Fud na Tíre* agus *Aeriris*.

- *An preas – Éisteacht*: Abair le gach duine na ceisteanna (a) – (c) a dhéanamh ina n-aonar ar dtús agus iad a phlé leis an duine in aice leo nuair atá siad críochnaithe.

Freagraí:

(a) Tá ceiliúradh 150 bliain an *Irish Times* ar siúl faoi láthair agus tá suntas faoi leith tugtha don cholún Gaeilge.

Deaglán de Bréadún, *Irish Times*

An chéad alt Gaeilge is dóigh liom a bhí sa pháipéar ná ceann a scríobh Myles na gCopaleen ag tús mhí (*mí* a deirtear) Dheireadh Fómhair 1940. Bhí sé an-chairdiúil le heagarthóir an *Irish Times* ag an am, Bertie Smyllie, agus is dóigh liom go mbíodh siad ag ól i dteannta a chéile thall sa *Palace Bar*. Tugann sé stádas don teanga agus don pháipéar freisin ar ndóigh má bhíonn Gaeilge sa pháipéar, go dtuigeann, go gcuireann sé in iúl do dhaoine nach rud siombalach amháin é ach gur féidir í a úsáid mar ghléas cumarsáide, ag plé le scéalta nuachta, scéalta reatha.

Regina Uí Chollatáin

Braithim féin go raibh tábhacht ar leith ag baint leis an dóigh a raibh colún Gaeilge taobh leis an Bhéarlachas, agus a leithéid siúd fosta. Thug sé ardán don Ghaeilge agus do ghuth na Gaeilge nach raibh ar fáil ina lán ardán poiblí ag an am sin go háirithe. Phioc sé suas rudaí a raibh baint acu leis an ghnáthshaol agus chuir siad iad i gcomhthéacs an Ghaeilgeora agus saol na Gaeilge, agus a leithéid - ba léir mar sin go raibh fóram ann don cholún Gaeilge. Agus, mar a fheiceann muid anois, Alan Titley ar ndóigh, agus *Beocheist*, a thugann deis do dhaoine óga agus do dhaoine...do shaoririseoirí agus a leithéid.

(c) **An intreoir** – Cúpla líne ag an tús a thugann le fios cad a bheas ar siúl sa mhír. An chéad chúpla líne de chuid Eimear Ní Chonaola a insíonn ábhar na míre dúinn.

Forbairt an scéil – Seo an tuairisc féin a chuireann tuairisceoir i láthair dúinn de ghnáth ó áit / shuíomh an scéil. Mar shampla, Irene Ní Nualláin ag forbairt a raibh le rá ag Eimear Ní Chonaola ag tús na míre. Tugtar tuilleadh eolais anseo agus freagraítear na ceisteanna - Cé? Cén áit? Conas? Cén uair? Cén fáth?

Píosaí cainte agus pictiúir – Bíonn cainteoirí eile ann chun cur leis an scéal agus pictiúir eile. Mar shampla, Deaglán de Bréadún agus Regina Uí Chollatáin ag caint sa mhír seo agus seanphictiúir ón *Irish Times*.

An chonclúid – Déanann an tuairisceoir achoimre ar an mhír i gcúpla líne ag deireadh na míre, mar a dhéanann Irene Ní Nualláin sa chás seo.

- *An preas – Teanga*: Iarr ar gach beirt na pointí gramadaí ón chéad dá líne sa script a phlé le chéile.

Freagraí:

‘*céad caoga bliain*’ – Fághtar an t-ainmfhocal atá á chomhaireamh (ó 20 ar aghaidh) san uimhir uatha, tuiseal ainmneach.

‘*colúnaí / colúnaithe*’ – freastalaí / freastalaithe, tógálaí / tógálaithe, tiománaí / tiománaithe, náisiúnaí / náisiúnaithe, scéalaí / scéalaithe.

‘*mar Myles na gCopaleen*’ – is focal Béarla é *Myles* agus mar sin ní chuirtear na rialacha Gaeilge i bhfeidhm.

‘*tugtha*’ – an aidiacht bhriathartha atá ann.
déanta / bainte / molta / ceannaithe / léite / faighte.

- **Cleachtadh Breise:** Bíodh cóip den *Irish Times*, *Irish Independent* agus *Foinse* agat le scaipeadh ar an rang.
- Roinn an rang i ngrúpaí - má tá ochtar sa rang, roinn an rang i ngrúpaí de bheirt agus tabhair cóip amháin de na páipéir thuas do gach grúpa. Má tá 12 sa rang, roinn an rang i ngrúpaí de thriúr agus tabhair cóip amháin de na páipéir thuas do gach grúpa, agus mar sin de.
- Caithfidh gach grúpa cur síos a dhéanamh do na grúpaí eile ar an pháipéar atá acu féin. Caithfidh siad na pointí diúltacha agus dearfacha faoin pháipéar atá acu a bhreacadh síos.
- Pléigh na pointí leis an rang ar fad.

Bileog 10.2a agus Bileog 10.2b

- Cuir gach beirt le chéile agus scaip **Bileoga 10.2a** orthu.
- *An preas – Ceannlínte:* Mínigh don rang go gcaithfidh siad féachaint ar na ceannlínte agus scéalta a chumadh le chéile a d’oirfeadh do na ceannlínte. Seo thíos na scéalta iomlána duit féin. Ní gá na scéalta seo a thabhairt don rang, is é atá i gceist ná go mbeidh tú féin in ann a rá cad a bhí iontu. Glactar leis go mbeidh seo as dáta i gceann tamaill ach d’fhéadfaí an ghníomhaíocht a chur in oiriúint do scéalta nuachta atá i mbéal an phobail ag an am atá an rang ar siúl.

1. Nua-Eabhrac ag lorg Gaelscoile! *****2. Bánú na Tuaithe – Buillí Marfacha Eile**

Bunaithe ar alt a tógadh as www.beo.ie (Caint an tSráidbhaile. Eagrán 131 Márta 2012)

Tá daonra de thart fá sé mhilliún in Éirinn faoi láthair, sin méadú ollmhór le tríocha bliain anuas. Is dea-chomhartha é i gcónaí do thír nuair a thagann fás ar an daonra. I gcás na hÉireann, bhí an inimirce comhdhéanta d’Éireannaigh a d’fhill abhaile agus iad siúd as Oirthear na hEorpa a tháinig chugainn ar lorg oibre.

Tharla rud eile suntasach i dtréimhse an Tíogair Cheiltigh agus ba é sin go raibh beagnach iomlán na ndaoine a bhog chun na tíre, á lonnú sna cathracha agus na bailte

móra. Ní rud maith a bhí anseo, cé go mbíonn leithéidí iriseoirí áirithe san *Irish Times* ag maíomh gurbh ea.

Éinne a chaith tréimhse i gcathair mhór ar bith, tuigeann sé gur féidir le cathracha móra a bheith neamhfháiltiúil agus frithshóisialta. Bíonn gach cathair lán de choimhthíos, gan eisceacht, lán d'fhadhbanna sóisialta; idir drugaí, drochchaighdeán tithíochta agus brú tráchta. Ach leanann rialtas i ndiaidh rialtais mar sin féin le beartais a chuireann brú ar dhaoine lonnú sna cathracha ar mhaithe le buntáistí buiséid ghearrthréimhseacha mar go gcosnaíonn na haonaid chónaithe agus an bonneagar i bhfad níos lú airgid ar chistí an stáit.

Is sampla maith é an dearcadh faoin raic atá ar siúl faoi cá háit a lonnófaí otharlann mhór nua na leanaí. Tá cinneadh déanta é a bhrú isteach i gclós stroighne i lár thuaisceart chathair Átha Cliath - ceantar atá plódaithe le daoine agus an t-aer millte agus scriosta leis na mílte carr gach uile lá. Tá an suíomh lárchathrach seo á mholadh in áit suíomh leathan tuaithe lasmuigh den chathair agus den tranglam tráchta.

Sceanairt san Áit is Gainne Vótaí

Téann na polasaithe frith-thuaithe níos faide arís leis an chinneadh atá déanta cónascadh a bhrú ar scoileanna beaga tuaithe agus líon na múinteoirí a ghearradh sna scoileanna sin. Tá cinneadh rialtais ann táille chlárúcháin a ghearradh ar dhabhcha séarachais i dtithe ar fud na tuaithe agus tá cosc á chur ar dhaoine a gcuid móna a bhaint i bportaigh atá in úsáid leis na cianta. Tá plé ar siúl sna meáin faoi chead a thabhairt do lucht cuardaithe gáis an proiséis domhainscoilteadh, nó 'fracking' a úsáid i gcontaetha Liatroma, Dhún na nGall agus an Chláir, imeacht drilála atá ina chontúirt ollmhór d'uisce agus do thimpeallacht tuaithe faoin dromchla agus os cionn talaimh mar atá léirithe i dtíortha eile. Tá bánú na tuaithe ar siúl go leanúnach agus tugann an ghéarchéim gheilleagair an deis dóibh siúd a shíleann gur rud maith é, leithéidí an iriseora ardphróifíle Frank McDonald, an dearcadh a bhrú ar aghaidh mar phríomhchlár nó 'agenda' s'acu.

Sinne atá inár gcónaí nó a tógadh faoin tír, tuigeann muid chomh daonna agus atá sé a bheith gar don dúlra. Níor chóir dúinn glacadh le beartais stáit nó le dearcadh aon scríbhneora ailt san *Irish Times* atá dírithe ar muid a bhrú isteach i dtimpeallacht uirbeach. Is iad na glúnta inár ndiaidh a bheas thíos leis.

3. Milleadh an Spóirt

Bunaithe ar alt a tógadh as www.beo.ie (Cúrsaí Spóirt. Eagrán 112, Lúnasa 2010)

Tá Colm Mac Séalaigh den tuairim nach spórt a thuilleadh é a luaithe a bhuaitear duine ar bith ag báire. Caithfear an mí-iompar a dhíbirt as an spórt.

Beidh sé breactha sna cuntais staire go deo gur bhuaigh Contae na Mí ar chontae Lú i gcluiche ceannais peile Laighean 2010 leis an scór 1-12 i gcoinne 1-10. Ní inseoidh na fíricí loma sin áfach, go raibh críoch a bhí conspóideach agus scannalach araon leis an gcluiche ceannais úd mar go ndearna an réiteoir, Martin Sludden, tuaipis le cinneadh mícheart, rud a d'admhaigh sé féin níos déanaí, i bhfíordheireadh na himeartha a sciob an

chraobh ó Lú agus a bhronn ar an Mhí í, dar le cách. De thoradh na tuaiplise sin, díródh maslaí agus tarcaisní ar an réiteoir, bualadh é agus caitheadh diúracáin leis. Má fhéachann duine ar na pictiúir a tarraingíodh ar an lá sin, agus a foilsíodh sna nuachtáin i rith na seachtaine ina dhiaidh sin, feicfidh sé an réiteoir faoi ionsaí agus faoi léigear agus inní agus sceon i súile an fhir bhoicht agus é á thionlacan den pháirc ag an nGarda Síochána agus ag maoir. Ní raibh sé deas, ní raibh sé ceart, bhí sé náireach agus sin í glan na fírinne.

Eachtra ab ea é a tharraing aird na tíre sna laethanta a lean Domhnach na náire, lá a thug léargas dúinn uair amháin eile ar aghaidh de chuid CLG a thagann chun cinn rómhínic. Is é sin an claonadh chun foréigin agus na hainrialach ar an bpáirc agus ar an gcláí. I ngeall ar an eachtra is déanaí seo a bheith ar taispeáint ‘beo’ ar an teilifís, bhain sí geit agus scéin as daoine.

Dhá Mháthair na hÉagóra

Cad a spreag na himeachtaí míchlúiteacha a tharla ag deireadh an chluiche úd?

Ar an gcéad dul síos, bhí dóchas mór i measc phobal an dá chontae, go mbéarfaí Craobh Laighean ar ais go dtí a gcontae féin den chéad uair le roinnt blianta: caoga bliain i gcás chontae Lú agus deich mbliana i gcás chontae na Mí. I ngeall gur comharsana iad pobail an dá chontae, bhí coimhlint ghéar i gceist faoi mar a bhíonn i gcónaí idir contaetha agus clubanna atá in aice a chéile.

Bhí gach imreoir ar a mhíle dícheall ag iarraidh an bua a bhaint amach mar is ceart agus mar is cóir agus mar a raibh gach duine ag súil leis. Bhí an réiteoir ar a mhíle dícheall freisin ag iarraidh an cluiche a stiúradh agus na rialacha a chur i bhfeidhm. Bhí dhá thoisc ann a chuir laicis ar a chuid iarrachtaí (rud atá amhlaidh i gcoitinne), is iad sin, luas mear na himeartha agus éiginnteacht na rialacha peile. Dá bhrí sin, rinne an réiteoir go leor botún agus cinnítí a bhí mícheart le linn an chluiche. Bhí an t-aicsean ar an bpáirc iontach tarraingteach áfach, an caighdeán peile go fíormhaith, an cluiche idir dhá cheann na meá agus an slua ar bís. Gan ach nóiméad fágtha, bhí Lú chun cinn le cúilín agus é tuillte go maith acu. Go tobann thit an lug ar an lag orthu áfach, agus ar a lucht leanúna glórach. D’éirigh le foireann na Mí, mar is dual dóibh, ionsaí déanach a dhéanamh ar dhúnfort Lú, agus le teann díocais agus díograise, an liathróid a chur thar líne chúil Lú. Cheadaigh an réiteoir cúl don Mhí agus chuaigh idir imreoirí agus lucht leanúna an Lú le báiní. Bhí an cluiche thart meandar ina dhiaidh sin agus b’in an uair a tháinig an réiteoir faoi ionsaí.

Anois, baineann sé le nádúr an duine a bheith teasaí agus glórach ag ócáidí spóirt mar a bhí le feiceáil níos déanaí an tráthnóna céanna le linn chluiche ceannais Chorn an Domhain sa sacar. Arís, sa chluiche sin, tharraing cinnítí an réiteora fearg agus cáineadh ó dhaoine ar an dá thaobh den chláí. Mar sin féin, is é an t-iompar foréigneach nach féidir a mhaitheadh agus is í an fhadhb go ndéantar é a mhaitheadh ró-éasca sa CLG. Is údar díomá é a mhínic agus a éasca is a mhaitear a n-iompar míshásúil d’imreoirí cáiliúla, agus an chaoi a dtugann idir bhainisteoirí agus choistí contae tacaíocht dóibh agus tarrtháil orthu. Cén fáth nach gcuirfí fionraí ar feadh an chomórtais ar imreoir atá ciontach i ngníomh foréigin le linn chluiche sa chomórtas sin?

An Réiteach

Baineann an fhadhb chomh maith le ceist na dílseachta sa Chumann. Tá neart an CLG bunaithe ar dhílseacht, don chlub, don pharóiste, don chontae. Bíonn dílseacht d'ideil na heagraíochta lag go minic agus samhlaítear naimhde a bheith ar fud na háite: coiste an chontae, réiteoirí, an 'crowd' thuas i bPáirc an Chrócaigh, lucht riaracháin i gcoitinne, an club/contae is comharsa dá chlub/chontae féin, lucht an Sunday Game, nuachtáin Bhaile Átha Cliath agus mar sin de. Dá bhrí sin, má dhéantar 'éagóir' ar a chlub/chontae is é dualgas an imreora/leantóra é a chosaint, bíodh sé ceart nó mícheart. Ní mór a rá, áfach, gur mionlach an-bheag a théann i muinín an fhoréigin mar mhodh lena bhfearg agus lena bhfuath do lucht na héagóra a chur in iúl. Ach is é an mionlach sin an fhadhb agus ní mó díriú air má tá deireadh le teacht le mí-iompar foréigneach. Réiteach amháin ná díbirt amach as an gCumann iad sin a thrasnaíonn an teorainn, cuma cé mhéad obair a dhéanann siad ar son club nó contae. Is gá an teachtaireacht a bheith an-soiléir: nach bhfuil iompar áirithe inghlactha agus nach bhfuil ionad san eagraíocht dó.

Maidir leis na réiteoirí bochta, cráite, tá sé thar am tacaíocht chuí a bheith ar fáil dóibh i gcás cluichí idirchontae (bheadh sé deacair dóthain daoine a fháil i gcás cluichí club) i bhfoirm maoir líne agus maoir chúil a bheadh forghníomhach agus a mbeadh údarás acu agus dualgas orthu aird an réiteora a dhíriú ar mhí-iompar agus ar rógaireacht imreoirí agus ar chionta imeartha. Seans go bhfuil an scéal amhlaidh i láthair na huair, ach ní léir gurb ea. Is annamh a fheictear maoir ag cur ina luí ar réiteoir go bhfuil feall déanta. Bhí go leor d'fhearg lucht leanúna Lú dírithe ar na maoir chúil a bhí in ann gach ar tharla i 'gcearnóg' Lú a fheiceáil. Roghnaigh siad gan aon pháirt a ghlacadh áfach, bealach amháin nó bealach eile i gcinneadh an réiteora. Is beag is fiú iad a bheith ann mura bhfuil d'fheidhm acu ach brat a ardú anois is arís.

- Éist leis na tuairimí a bhí ag gach grúpa. Ceartaigh aon bhotún a chloiseann tú ag deireadh na gníomhaíochta.
- Scaip **Bileog 10.2b** ar gach beirt agus abair leo an t-alt ó www.beo.ie a léamh ina mbeirteanna uair amháin. Téigh siar ar aon fhocal nach bhfuil ar eolas acu.
- *An preas – Léamh:* Míniú don rang go gcaithfidh siad ceannlínte a scríobh do gach alt sa téacs ach nach dtig leo dul thar chúig fhocal. Éist leis na ceannlínte ar fad agus déanaigí plé ar na cinn is fearr a cumadh.
- *An preas – Plé:* Roinn an rang i ngrúpaí de cheathrar agus abair leo na ceisteanna a phlé le chéile. Pléigh thusa na ceisteanna leis an rang ar fad agus ceartaigh aon bhotún a chloiseann tú.
- *An preas – Teanga:* Tabhair deis do gach beirt na comhfhocail ón alt a bhreacadh síos: **leathbhádóir** agus **cúlbhínseoir**. Rialacha: nuair a bhíonn dhá fhocal le chéile cuirtear séimhiú ar an dara focal. Ní bhíonn fleiscín ann de ghnáth ach má bhíonn feidhm leis, mar shampla – réamh-mheastachán – mar tá **mh** agus **mh** le chéile. Braitheann inscne an chomhfhocail ar an dara focal, mar shampla – sráidbhaile – focal firinsneach é seo mar go bhfuil 'baile' firinsneach.
- Tabhair seans dóibh an líne Bhéarla a aistriú go Gaeilge agus deacracht an aistriúcháin a phlé le chéile. Pléigh thusa an t-aistriúchán agus na tuairimí atá acu faoi chúrsaí aistriúcháin.

Bileog 10.3

- Scaip **Bileog 10.3** ar an rang agus cuir gach beirt ag obair le chéile.
- *An nuacht – Léamh:* Iarr ar gach beirt an sliocht a léamh le chéile agus an fhoirm chúí de na focail 1-10 a chur sna spásanna tugtha.

Freagraí:

1. Ghaeilge – séimhiú ar ainmfhocail/aidiacht a leanann ainmfhocal a chríochnaíonn le consan caol san uimhir iolra
  2. Caithfear – briathar saor, aimsir fháistineach
  3. na Gaeltachta – an tuiseal ginideach
  4. mhór – an modh coinníollach
  5. mholadh – tuiseal tabharthach i gcanúint Uladh
  6. hiarthar – cuirtear ‘h’ idir dhá ghuta
  7. scéil bhig – an tuiseal ginideach
  8. na heitleáin – an uimhir iolra
  9. bheaga Ghaeltachta - séimhiú ar ainmfhocail/aidiacht a leanann ainmfhocal a chríochnaíonn le consan caol san uimhir iolra.
  10. a bháis – an aidiacht shealbhach agus an tuiseal ginideach.
- *An nuacht – Plé:* Cuir gach triúr ina suí le chéile agus iarr ar na foghlaimoirí na ceisteanna a phlé le chéile.
  - Pléigh thusa na ceisteanna leis an rang ar fad nuair atá píosa maith cainte déanta acu agus ceartaigh aon bhotún a chloiseann tú.
  - *An nuacht – Filíocht:* Abair le gach beirt an dán a léamh le chéile agus ansin léigh thusa an dán leis an rang iomlán.
  - Nuair atá tú sásta go dtuigeann gach duine an dán tabhair deis do gach beirt téama an dáin a phlé le chéile. Abair leo chomh maith plé a dhéanamh ar cad atá ar eolas acu faoin fhile Michael Davitt.

Bileog 10.4

- Scaip **Bileog 10.4** ar an rang agus cuir gach beirt ag obair le chéile.
- *An scannánaíocht – Plé:* Mínigh don rang go mbeidh siad ag féachaint ar mhír ó chlár faisnéise de chuid TG4. Léigh an píosa faoin chlár a bhí sa chlársceideal leo agus léigh na ceisteanna faoi chomh maith. Abair le gach beirt na ceisteanna a phlé le chéile agus ansin pléigh thusa na ceisteanna le gach duine.
- *An scannánaíocht – Éisteacht:* Iarr ar gach beirt na ceisteanna A-D a dhéanamh le chéile.

Freagraí:

- A. Gearrscannán – Scannán gonta a chuir tús leis an scannánaíocht mar is eol dúinne inniu í. Mhaireadh na scannáin seo idir 20 agus 40 nóiméad de ghnáth.
Stiúradh – an bhainistíocht a bhíonn i gceist le scannán.
Láthair – seo suíomh ar shiúl ón stiúideo a ndéantar an scannán (nó cuid de) ann.

Nuálaí – duine a chuireann tús le stíl nó modh nua i gcúrsaí teicneolaíochta, eolaíochta nó ealaíona.

B. Ba é Sidney Olcott an chéad stiúrthóir a stiúir scannán taobh amuigh de na Stáit Aontaithe, agus roghnaigh sé láthair i gCiarraí de bharr an cheangail a bhí aige leis an tír.

C. Tá canúint na Mumhan ag na cainteoirí agus úsáideann siad an fhoirm tháite de na briathra.

D. Tabhair seans dóibh na frásaí a chur in abairtí.

- *An teilifís – Plé:* Roinn an rang i ngrúpaí de thriúr nó de cheathrar agus iarr orthu na ceisteanna a phlé le chéile. Bí thusa ag siúl thart ag éisteacht lena gcuid cainte. Nuair atá tamall maith cainte déanta acu pléigh na ceisteanna le gach duine. Téigh siar ar aon deacracht a bhí acu le linn na gníomhaíochta.
- **Cleachtadh Breise:** Abair le gach duine a mhachnamh a dhéanamh ar an chúig phíosa is fearr ó na meáin chumarsáide (píosa léitheoireachta / clár ón raidió / clár teilifíse) a chonaic siad nó a léigh siad le seachtain. Abair leo iad a bhreacadh síos. Beidh orthu cur síos a dhéanamh don duine in aice leo ar a bhfaca siad nó a léigh siad agus a rá cén fáth gur thaitin na píosaí áirithe leo. Tabhair seans dóibh ullmhúchán a dhéanamh sula gcuireann tú gach beirt chun cainte le chéile. Ba cheart go mbeidh comhrá agus plé ag an bheirt ar na sleachta nó ar na cláir. Bíodh na struchtúir thíos ag na foghlaimeoirí:
  - *Ceannaím an Irish Times beagnach gach lá.*
  - *Ní chaillim an clár Playback ar RTÉ riamh.*
  - *Is gnách liom Foinse a fháil ag an deireadh seachtaine.*
  - *Ní cheannaím aon nuachtán Domhnaigh.*
  - *Cé hé eagarthóir na hirise sin faoi láthair?*
  - *Sílim gurb é Seán Ó Coileáin atá ann, ach níl mé cinnte.*
  - *An bhfaigheann siad maoiniú ó aon dream?*
  - *Ní fhaigheann, go bhfios dom.*
  - *Cá bhfuil oifigí an nuachtáin lonnaithe?*
  - *Áit éigin i gConamara.*
  - *An measann tú go bhfuil feabhas tagtha ar Foinse le tamall anuas?*
  - *An bhfuil mórán spéise agat sna cláir cheoil a bhíonn ar RTÉ Raidió na Gaeltachta?*
  - *Cad a cheapann tú de na cláir cheoil a bhíonn ar Raidió na Life?*
  - *Cad é do bharúil faoi na hirísí Comhar agus Feasta?*
  - *Sílim gur nuachtán maith atá ann agus taitníonn eagrán an tSathairn go mór liom.*

- *Bíonn plé iontach ann ar chúrsaí spóirt agus is breá liom na léirmheasanna leabhar.*
- *Clár den scoth atá ann.*
- *Tá an-chur amach ag an láithreoir ar chúrsaí ceoil.*
- *Ní bhíonn mórán scéalta idirnáisiúnta acu.*
- *Scéalta báis is mó a bhíonn acu.*
- *Níl mé róthógtha leis an stáisiún. B'fhearr liom dá mbeadh níos mó clár nuachta ann.*
- *Ní thaitníonn an cineál ceoil a bhíonn ar an chlár liom in aon chor.*
- *Cuireann na fógraí as go mór dom. Milleann siad na cláir.*
- *An bhfaca tú an t-alt a bhí sa Times ar an Domhnach faoin turasóireacht i gceantar Chonamara?*
- *Chonaic, is cosúil gur breá leis na Gearmánaigh an ceantar ach deir siad go bhfuil an bia agus an lóistín an-chostasach.*
- *Ar chuala tú clár Ryan Tubridy inné?*
- *Níor chuala. Cad a bhí á rá aige?*